

Barati Mukerđži

DŽEZMIN

1.

Nekada davno, ispod banjan drveta u selu Hasnapur, astrolog je prislonio svoje blago savijene dlanove na uši – njegov satelitski tanjir okrenut ka zvezdama – i predvideo da ću ostati udovica i zauvek napustiti taj kraj. Tada sam imala samo sedam godina, bila sam brza i spremna sve da probam, ruku izgrebanih i ogrubelih od lišća i trnja.

„Ne!“, uzviknula sam. „Ti si jedan ludi starac. Ne možeš da znaš šta me čeka u budućnosti!“
 „Kako hoćeš“, rekao je astrolog, cerekajući se. „Ono što treba da se dogodi, dogodiće se.“ Potom me je snažno lupio po glavi.

Pala sam. Zubi su mi se usekli u jezik. Jedna grančica koja je štrčala iz naramka drva za potpalu, koja sam skupila pre toga, napravila mi je ranu na čelu u obliku zvezde. Ležala sam mirno. Astrolog je ponovo pao u trans. Ja sam bila ništa, čestica prašine u solarnom sistemu. Nevolje su krenule prema meni. Bila sam bespomoćna, prokleta. Zvezda je krvarila.

„Ne verujem ti“, prošaputala sam.

Astrolog je smotao svoju pohabanu prostirku i gurnuo stopala u gumene sandale. „Sudbina je Sudbina. Kada je Behulinom mladoženji bilo suđeno da umre od ujeda zmije u noći njihovog venčanja, da li bi njegova smrt bila sprečena gradnjom tvrđave od čelika? Začarana zmija proćiće i kroz čvrste zidove, ako je to potrebno.“

Osetila sam slatki miris zimskog divljeg cveća. Prepelice su skakutale, krijući se i tražeći me u visokoj travi. Veverice malene poput miševa jurile su preko mojih ruku, ispuštajući lešnike. Drveće je bilo pognuto, isprepletanog korenja, kao da su tu bili ukorenjeni duhovi starih žena. Uvek sam mislila da me štite ženski duhovi. Nisam misila da sam ništa.

„Idi nađi svoje sestre“, naredio mi je čovek sa ogromnim ušima. „Devojčice ne bi smele ovde da lutaju same.“ Podigao me je na noge i pokazao mi puteljak koji je vodio iz šume ka okuci reke.

Vukla sam svoj naramak ka reci. Mrzela sam to mesto. Reka je tu stvorila mirno jezerce, boje smeđeg mulja, zagušeno zumbulima i izmetom bizona koje su dečaci iz sela prali uzvodno. Žene su pepelom ribale plehane posude. Dobisi su ispirali veš na kamenim pločama. Domaćice su se raspravljale, grabeći vodu kantama iz skoro presušanih bunara. Moje starije sestre, usporene, srećne devojčice sa rukama glatkim poput putera, još uvek su se kupale na stepenicama koje su vodile u reku.

„Šta se dogodilo?“, vrisnule su moje sestre, a potom krenule da brišu moju krvavu zvezdu skvašenim krajevima svojih velova. „Sad ćeš imati ožiljak na licu do kraja života! Kako će ti porodica ikada pronaći muža?“

Iščupala sam se iz njihovog brižnog stiska. „To nije ožiljak“, viknula sam, „to je moje treće oko“. U pričama koje je naša mama recitovala, najsvetiji mudraci razvili bi treće oko na sredini čela. Kroz to oko oni su virili u nevidljive svetove. „Sada sam ja mudrac.“

Moje sestre su se sitnim koracima popele uz klizave stepenice, zgrabile svoje krčage i moj svežanj drva, i otrčale da potraže pomoć od žena pored bunara.

Otplivala sam do mesta gde je reka bila zlatna od sunčevih zraka koji su se prelamali kroz izmaglicu. Koprčala sam se i ritala nogama od besa. Iznenada, rukama sam odgurnula meko, mrtvo telo malenog psa, natopljeno vodom. Telo mu je bilo trulo, oči pojedene. U trenutku kada sam ga dodirnula, telo se prepolovilo, kao da ga je voda držala slepljenog. Osetio se oduran smrad iz tog prelomljenog leša, a onda su oba dela brzo potonula.

Smrad je ostao sa mnom. Sada imam dvadeset četiri godine, živim u Badenu, u okrugu Elsa u Ajovi, ali svaki put kada podignem čašu vode ka usnama, na trenutak ga osetim. Znam šta ne želim da postanem.

2.

Tejlor nije želeo da pobegnem u Ajovu. Kako neko može da ode iz Njujorka, rekao je, Kako *ti* možeš da odeš iz Njujorka, ti pripadaš ovde. Ajova je dosadna i ravna, rekao je.

Takav je i Pandžab, rekla sam.

Zaslužuješ bolje.

Ima mnogo stvari koje ja zaslužujem, ali nisu sve dobre.

Tejlor je smatrao da dosada podrazumeva odsustvo dešavanja, ali dosada je sama po sebi jedna vrsta dešavanja. Dosada je neka vrsta luksuza.

Tejlor nije bio u pravu. Ajova nije ravna, niti je to okrug Elsa.

Kasno je majsko popodne u suvoj sezoni i sunčevi zraci uokviruju vrhove brežuljaka poput morske pene, potom skreću preko talasastog mora zemlje Lucovih, sve dok ih ne prekinu vrhovi javora i žbunovi zove na kraju naše zemlje. Petnaest stotina ari zemlje Lucovih i Riplmejerovih presecaju nekoliko ribnjaka i ledničkih nanosa, jedna uz drugu, širine desetak kilometara. Zemlja Riplmejerovih: Badova i moja i Duova. Džejn Riplmejer ima račun u banci. Ima ga i Joti Vjih, u drugom gradu. Badov otac je osnovao Prvu banku Badena iznad berbernice; sada Bad njome upravlja iz lepe niske zgrade između kopirnice Kvik Kopi i nove apoteke Drag Taun.

Bad hoće da se udam za njega, 'zvanično' kaže on, pre nego što se beba rodi. Ljudi misle da smo venčani. On je bankar u malom gradu, nije mu dozvoljeno da bude impulsivan. Imam dvostruko manje godina od njega, i izgledam kao prava strankinja. Mi smo od onih koji se venčavaju. Ono što je moja prednost je sledeće: nije bio u invalidskim kolicima kad smo se upoznali. Nisam ga napustila kada se to dogodilo.

Iz kuhinje mogu da vidim jedinog Lucovog sina, Darela, kako obrađuje zemlju. Darel izgleda izgubljeno ovih dana, poput malog dečaka, u proširenoj klimatizovanoj kabini ogromnog traktora. Džin Luc je imao skoro sto trideset kilograma i bio mu je potreban svaki kvadratni centimetar.

Ovo je prvi put da Darel sam seje. Točkovi njegovog traktora prekriveni su prašinom finom poput pudera. Ivce uzoranih polja izgledaju kao pačvork prekrivači u raznim nijansama od svetlozelene do sivo smeđe. Bliže, na mestu gde se naša zemlja blago spušta ka

zemlji Lucovih, Senka, Darelov ogromni crni pas, probija se kroz stabljike kukurza, koje su isečene do visine gležnjeva. Farmerski pas zna da ne treba da oštećuje lišće biljaka, čak i kada bezglavo juri za lasicom ili poljskim mišem. Zemlja koja se podiže iza Senkinih šapa liči na oblačice prašine.

Prošle zime Džin i Kerol Luc otputovali su u Kaliforniju, kao što su to obično radili u januaru, pošto bi im pristigao novac, a pre nego što je trebalo popunjavati poreske prijave. Džin, koji je imao četrdeset i četiri godine, ugušio se parčetom neke meksičke hrane. Bio je toliko težak da ga Kerol nije mogla podići da ga spasi zahvatom za spasavanje od gušenja. Svi konobari bili su ilegalci koji su se razbežali i posakrivali čim je pozvana policija.

Džin je vodio računa o svim našim poslovima na farmi dok je Bad bio u bolnici. Sada Bad hoće da uradi to isto za Darel i farmu Lucovih, ali on nije muškarac kakav je nekad bio. Kada pogledam kroz dvorišni prozor u kući Majke Ripplmejer, ne vidim kraj malog carstva koje posedujemo. Džin je obično govorio Badu: „Ako bi spojio naše farme tačno kod Lupa, protezali bismo se od stadiona Vrigli do stadiona Komiski.“

Za tri i po godine zajedničkog života, dala sam Badu novo trojstvo o kome je mogao da razmišlja: Brahm, Višnu i Šivu. A on mi je dao svoje: Mjuzial, Brok i Gibson.

Badov otac je odrastao u južnoj Ajovi, a Džinov otac bio je poreklom iz Davenporta. U Otumvi je televizija prenosila Kardinala, a u Davenportu Kabze.¹ Odanost bejzbol klubovima prenosila se s očeva na sinove. Bad kaže za sebe da je on kardinalski bankar u zemlji Kabija. On voli brzinu i akciju: odobriće kredit onima koji su spremni da rizikuju da posade nove sorte ili probaju nove metode. Džin Luc je uvek igrao na sigurno: kukuruz, pasulj i svinje. Posle dobre godine, kupio bi sebi najnoviji model mašine u prodavnici poljoprivrednih mašina: ogroman traktor sa klimatizovanim kabinama i muzičkim stereo uređajem. Tipičan traktor Kabza, Bad bi se šalio, pun snage, a nedovoljno pokretan – ali kupovinu bi uvek odobravao. Džin je čak sa strane na traktoru nacrtao zvanični logo Kabza. Meni se činilo kao da piše ABz. Darel je preko tog loga nacrtao drugi, logo Hokija.

Darel ima sestru u San Dijegu, udatu za nekog mornaričkog oficira. Kerol se preselila tamo da bude bliže njoj. Sa svim tim starim stanovnicima iz Ajove u južnoj Kaliforniji, nada se da neće dugo biti udovica. Darel je imao devojkicu koja je živela s njim prošle jeseni, ali je zbrisala u Teksas posle prve snežne oluje.

Darel pominje prodaju, i ja ga ne krivim. Hiljade ari je isuviše mnogo za nekog ko je diplomirao na Univerzitetu Severna Ajova prošlog leta. On bi voleo da ode u Novi Meksiko, kaže, i otvori franšizu, dalje od svinja i hladnoće i radnog vremena farmera. Radio Šek,² na primer. On je samo godinu dana mlađi od mene, ali ja ne mogu da pretpostavim kakva je njegova predstava o stvarnosti. Ponašam se prema njemu kao prema nevinašetu.

Juče je svratio na večeru. Ljudi počinju da se navikavaju na moje bučkuriše, čak i ako moraju da mašu rukama pred otvorenim ustima. Razočaraju se ako na stolu nema nečeg indijskog. Prošlog leta Darel je iz Kalifornije naručio rasad iz „Orijentalne bašte začina“ i posadio ga za mene – korijander, uglavnom, i mirođiju, fenugrik i oko pet vrsta čili paprika. Uvek se potrudim da upotrebim njegove začine.

¹ Američki bejzbol klubovi. (Prim. prev.)

² Eng. *Radio Shack* – lanac prodavnica tehničke robe. (Prim. prev.)

Sinoć nam je rekao da su ga posetila dva čoveka iz Daltona, u okrugu Džonson, i pokazali mu planove za postavljanje golf terena na farmi njegovog oca. Bad mi je kasnije rekao da su ona dvojica iz Daltona veliki biznismeni. Pošto je zemlja tako jeftina, a farmeri toliko očajni, oni brzo otkupljuju ogromne površine koje kasnije neće služiti za poljoprivredu. Piste za avione, golf tereni, akvaparkovi i sportski centri. Badu je beskrajno teško čak i da izgovori sve to.

Darel je prilično uzbuđen zbog svega toga. Imali bi noćni golf sa osvetljenim stazama. Sredom uveče bi organizovali večer za dame, četvrtkom večer samo za neženje, petkom za parove. Napraviće sličnu franšizu golf terena kakvi već funkcionišu na zapadu. Plan je da se ambar preuredi u prostorije kluba, sa restoranom i dodatnim prostorom za opremu i vezbanje. Ne znam šta će uraditi sa svinjcem i ugrađenim rezervoarom za svinjsko đubrivo.

„Kad si toliko zapeo za taj teren za golf“, Bad je rekao, „što sam ne kupiš franšizu za golf?“

„Ne bih mogao da gledam kako mi ljudi gaze po poljima“, odgovorio je.

„I onda, kako će se klub zvati?“, pitala sam Darela. Nije mi se sve to činilo kao loša ideja. Igralište, noćni termini za golf, teniski tereni u starom i oronulom ambaru.

„Ambar“, rekao je Darel. „Mislio sam da ćeš ti smisliti neko lepše ime. Nešto na indijskom.“ Pocrveneo je. Htela sam da kažem Darelu: „Misliš nešto na hindu jeziku, ne indijskom, ne postoji indijski jezik“, ali to bi ga pogodilo i ne bi onda progovorio ni reč do kraja večere. On je iz sveta gde jezik koji govoriš predstavlja ono što jesi.

Farmeri su u ovom kraju vrlo slični seljacima sa kojima sam ja odrasla. Skromni ljudi, koji se nikada ne hvale, taktični i učtivi na svoj način. Farmer zavisi od previše stvari koje su van njegove kontrole; otud skromnost. Okruženi su pravilima lepog ponašanja. Ako ih prekrše, kao što je to uradio Harlan Krener, zna se kakve će se strašne stvari dogoditi.

Baden je ono što zovu bazična nemačka zajednica. Čak se smatra da Danci i Šveđani mogu biti povremeno nepredvidivi, što se tiče genetskog nasleđa. Čula sam reč 'zagone-tan'. Zagonetni Šveđani. Tajanstveni Danci. Oni nisu Amiši, ali vole sve da rade na starinski način. Oni su konzervativni ljudi sa modernim pogledom na svet.

Za večerom, Bad je ljutito vikao na Darela. „Koji je to farmer odavde dovoljno lud da igra golf noću tri ili četiri puta nedeljno?“, pitao ga je.

Darel je pokušao da se našali na taj račun. „Vremena se menjaju. Farmeri se menjaju. Čak je i Vrigli dobio osvetljenje, Bad.“

Bad je verovatno u pravu. Uglavnom je u pravu. Ali izjeda ga to što je u pravu, i to što mora da pomene sve one negativne strane kada klijent koji hoće kredit želi da čuje samo one pozitivne. Povrh svega, mora da pije pilule za stomak, krvni pritisak, diuretike, maže razne vrste krema za kožu. Zbog toga što je nepokretan mnogo se lakše uznemiri. Kasnije te noći, pokušala sam da ga smirim. Rekla sam: „Darel neće morati da proda farmu. Videćeš, pašće kiša“. Onda sam uzela njegovu veliku ružičastu šaku, sa zlatnim staračkim pegama i crvenkasto žučkastim dlačicama, i stavila je na svoj stomak. Njegova kosa je gusta i uglavnom seda, ali nekada je imao crvenkasto plavu kosu i sjajne plave oči. Oči su mu sada manje sjajne, ali imaju istu vrstu plavetnila koje nisam nigde drugde videla. Ljubičaste iskre u tirkiznom jezercu.

Nosim dete Bada Riplmejera. On želi da se venčamo pre nego što se dete rodi. Želi da može da kaže, Bad i Džejn Riplmejer s ponosom objavljuju...

Obavio je drugu ruku oko mog vrata i snažno me poljubio u usta. „Udaješ se za mene?“, kaže. U poslednje vreme uvek čujem znak pitanja posle svega što izgovori.

Bad nije kao Tejlor – nikada me nije ispitivao o Indiji; to ga plaši. Ne bi ga zanimalo proćanstvo starog fakira ispod banjan drvetu. Bad je bio ranjen u bici između moje sudbine i moje volje. Ponekad pomislim da sam mu spasila život time što se nisam udala za njega.

Osećam se tako moćno, poput boginje.

I danas je, kao i uvek nedeljom, u kuhinji glavna Majka Riplmejer. Otišli smo kod Majke Riplmejer na nedeljno pečenje. Bad i njegovo osmoro braće i sestara rođeno je u ovoj kući. Iz pravca Badena, to je prva kuća u kojoj se može živeti, u drugoj neasfaltiranoj ulici pošto se prođe salon Madam Kleo. Madam Kleo šiša i pravi frizure u jarko ružičastoj geodezičnoj kupoli.

Kada je okončan razvod Bada i Karen, Karen je dobila njihovu raskošnu kuću na tri sprata, obloženu ciglom i sa stubovima na prednjoj strani. To je bio njihov dom dvadeset i osam godina. Kuća koju je kupio posle razvoda niska je i široka, sa nizom dozidanih prostorija. Ranije je to bila kuća nekog najamnika. Jednoga dana ćemo preuzeti kuću Majke Riplmejer. Do tada, čekamo ovde, okruženi sa tri stotine hektara zemlje, što i nije loše. Moj otac je podigao nas devetoro na trideset hektara.

To je nekada bila trosobna kuća. On daje u arendu tri stotine ari za seno. Kada smo se uselili, dodali smo veliku novu dnevnu sobu, i jednu malu spavaću sobu kada su nam iz agencije za usvajanje dece u De Moinu javili da je Du krenuo za Hong Kong. Kuća izgleda mala i prljava sa neasfaltiranog puta, ali svaki put kada zaškripim kolima na prilazu kući i parkiram svoj stari auto marke „Rebit“ između zarđale i zapuštene mašinerije i praznog silosa, sve te nadograđene prostorije uljuljkaju me u pomisao da svi mi Riplmejerovi, čak i mi pridošlice, pripadamo ovde.

Du je Riplmejer. Ranije je bio Du Tijen. Imao je četrnaest kada smo ga usvojili; sada ima sedamnaest godina, ide u treći razred srednje škole. Dobar je đak, mada je ponekad prezriv. Jedva je znao engleski kada je stigao, sada ga govori tečno, ali sa akcentom. „Kao Kisindžer“, napominje. Meni obično kažu da nemam akcent, ali ne govorim ni kao ljudi u Ajovi. Moj glas je poput onih glasova koje čujemo preko telefona, vrlo jasan i umirujući. Možda sam iz severne Kalifornije, nagađaju. Du kaže da se ti glasovi stvaraju pomoću kompjutera.

Bio je januar kada je Du stigao u De Moin iz Honolulua sa pratnjom iz agencije. Imao je na sebi majicu kratkih rukava na kojoj je pisalo *Aloha svima* i teksas jaknu. Sa sobom smo poneli novi đubretarac, kao što su nam rekli. Pored Bada on je izgledao tako sićušan, tako neobebežen, iako je svašta doživeo. Agenciji nije smetao Badov razvod. Karen je mogla praviti probleme, ali nije. Agencija je bila očarana idejom da Bad ima ženu iz Azije, nisu dalje ništa ispitivali. Du je bio jedno od siročadi za koje je bilo teško naći porodicu. Nikada ranije nije video sneg, niti osetio hladnoću. Nikada ranije nije nosio kaput. Kad smo se vraćali u Baden, svratili smo u Mekdonalds. Kada smo parkirali, Du je izleteo iz auta, ostavivši svoj novi kaput na sedištu. Vetar je bio leden, bilo je minus 35, a on nas je čekao nasred parkinga u svojoj *Aloha svima* majici kratkih rukava, dok smo se mi utoplili i zaključali auto. Nije mahao rukama da se ugreje niti duvao u dlanove.

Onoga dana kada sam došla u Baden i ušla u Badovu banku sa Majkom Riplmejer tražeći posao, Bad je bio visok i vitak pedesetogodišnji bankar, oženjen s Karen i otac Badija i Verna, koji su bili oženjeni i imali farme u obližnjim okruzima. O Aziji bi razmišljao jedino kao o tržištu soje. Jednom je bio u Pekingu sa delegacijom bankara i posetio Kineski zid.

Šest meseci kasnije, Bad Riplmejer bio je razvedeni muškarac koji je živio sa jednom Indijkom u kući najamnog radnika, osam kilometara van grada. Azija ga je transformisala, napravila od njega neustrašivog i osećajnog čoveka. Želeo je da nadoknadi pedeset godina 'sebičnosti', kako on to kaže. Jedne noći je video specijalnu emisiju o ljudima koji su pokušavali da pobegnu iz Vijetnama na splavovima i brodovima, a završili u tajlandskim zatvorima. Sledećeg dana je pozvao agenciju. Sudbine su tako zamršene u modernom svetu, kako neki bog može da ih rasplete i ispravi? Godinu dana posle toga, dodali smo Dua u naše živote, a Bad je bio prikovan za invalidska kolica.

Majka voli da kuva, ali ovog popodneva je ljutita. Ovo je jedan od njenih srednje-loših dana, što znači da će nas bockati do večeri. Ona ima sedamdeset i šest godina i vrcu od života u Junkers³ pantalonama i sakou. Madam Kleo, koja je učila zanat u Otumvi, ukrotila je njenu sedu kosu u lokne.

U Hasnapuru žena može biti stara i kada ima dvadeset i dve.

Setila sam se Vilme, devojke kojoj sam zavidela jer je živela u zidanoj dvospratnoj kući sa pravim prozorima. Naša koliba bila je od blata. Njeno venčanje bilo je nešto najraskošnije što je selo ikada videlo. Otac joj je dao u miraz crvenog sportskog marutija i frižider. U dvadeset prvoj godini njen muž je umro od tifusa, i sa dvadeset dve ona se polila kerozinom i bacila na peć, vičući bogu smrti: „Jama, uzmi me sebi“.

Seljaci kažu da kada se razbije glineni krčag vidiš da je vazduh unutra isti kao i vazduh spolja. Vilma se zapalila zato što je razbila svoj krčag; videla je da nema unutrašnjosti i spoljašnjosti. Mi smo samo ljuske iste Večnosti. U Hasnapuru, Vilmina priča nije tužna priča. Tužna priča bi bila priča o ženi godina Majke Riplmejer koja još uvek radi na svojoj ljusci, brinući se o tome da redovno sređuje frizuru i nokte u salonu Madam Kleo.

* * *

Majka Riplmejer priča mi svoje priče iz vremena velike ekonomske krize. U početku sam mislila da možemo da razmenimo koju prvoklasnu priču o siromaštvu, ali moje priče kod nje izazivaju nelagodu. Nije da je neprijateljski nastrojena. Prosto, to je kao kada pogleda ime u mom pasošu i vidi 'Jyo-' i na samom početku shvati da njena usta nisu stvorena da bi proizvodila takve glasove. Ne može ni da zamisli selo u Pandžabu. Ne smetaju joj moje priče o Njujorku i Floridi zato što je bila na Floridi više puta i videla dovoljno slika Njujorka. Moram da pazim koje priče pričam. Moram da pazim šta kažem. Ako i pričam o Indiji, pričam o svojim roditeljima.

Mogla bih da joj pričam o suši u Hasnapuru, kako pored isušenog bunara mirne i blage žene podivljaju zbog poslednje kante blatnjave vode. Čak i ovde, skupljam vodu u prazne plastične flaše soka od narandže, mleka, čaše, činije, i bilo koje druge posude koje nađem.

³ Eng. *Younkers* – naziv robne kuće u Ajovi. (*Prim. prev.*)

Preživela sam mnogo suša, i to ne tako davno. Majka ne misli da je to suludo. Velika kriza je i od nje stvorila skupljača. Pokazala mi je svoju zalihu aluminijumskih folija. Ona trpa folije, uredno umotane u flanelski čaršav, u fijuku ispod kreveta za ćebad i rezervne jastuke.

Ona se pita, znam to, zašto sam otišla. Kažem joj, zbog obrazovanja, što je uglavnom tačno. Zna da tu ima još nešto. Kažem, imala sam misiju. Želim da je poštedim od previše stvarnosti.

Kaže da joj se više sviđam od Karen, iako je Karen odrasla baš ovde u Badenu, a Karenina majka, koja ima osamdeset dve, još uvek dolazi po nju kada idu na sastanak njihove grupe za šivenje pačvork prekrivača pri Humanitarnom fondu luteranske crkve. Prošle godine njihov je humanitarni fond skupio 18000 dolara za Etiopiju. Prekrivači Majčine grupe prodati su jednom ćelavom, nasmejanom čoveku iz Čikaga za hiljadu i sto dolara, koji je rekao da je to za njegovu unuku, ali ja sam pročitala reklamna slova na njegovom kombiju.

Neposredno pre razvoda, prema Badovoj priči, Karen je žustro zagovarala predlog da Majku smeste u Luteranski dom za stare. Majka sluti da ja imam drugačiju predstavu o porodici.

Sto je postavljen i sve je spremno. Du je napravio cvetni aranžman od ranog cveća, a ja sam ispolirala zbirku srebrnih kašika. Bad ima petoro braće i tri sestre, i svi su bili rođeni ili bar kršteni sa srebrnom kašikom u ustima. I ja dolazim iz devetočlane porodice. Kakva slučajnost, kaže Bad. Ima jednog brata u Miniapolisu i jednu sestru u Omahi. Jedan brat, po imenu Vern Ripplmejer Junior, umro je u Koreji, jedini drugi dodir porodice s Azijom. Svi ostali žive u Teksasu i Kaliforniji. Posle razvoda, Majka je tražila od Karen da vrati kašike. „Uzimala-davala“, Majka voli da se šali.

Du i Skot, čiji otac radi dole u fabrici kukuruznih zaslađivača, pružili su se na tepihu, gledajući emisiju *Monster Truck Madness*. Kamioni protiv tenkova, pri čemu ih tenkovi uništavaju. Kupili smo satelitsku antenu onog dana kada smo prvi put pozvali Dua telefonom u Aziju. Ni po čemu se ne može zaključiti iz koje zemlje se emituje ova emisija.

Prvo što je Du pitao Bada, na bolno lošem engleskom preko preookeanske telefonske veze, bilo je: „Imaš televizor? Kupiš?“ Pričao je kako je gledao televiziju u svojoj kući u Sajgonu. Shvatili smo suštinu. Imao je dva života, jedan u Sajgonu, drugi u izbegličkom kampu. U Sajgonu je živeo u kući s velikom porodicom i bio je srećan. Ne priča mnogo o izbegličkom kampu, osim da je njegova mama odsekla kosu, starija braća su uzgajala ribe borce, a sestra koja je bila udata donosila mu je žive krabe i crve za jelo kadgod je mogla da se išunja iz svog kampa. Od jednog brbljivog radnika iz agencije smo saznali da je Duovu majku i braću zaklao neki ljubomorni ludak u polju, nakon što su dobili vize.

„Vidi ono čudo što leti!“, Skot viče, puzeći bliže prema ekranu. „Tako je!“ Blato se podiže za tenkom zvanim Crveni razbijač.

„Vau, Neli!“ Du sada ume isto da viče kao i Skot. „Drži se!“ Razbijač je osnova Ševi Blejzera zavarena na tenk iz Drugog svetskog rata.

Majka je došetala do televizora, ali nije sela. U skraćenom ponovljenom snimku gledamo kako Crveni razbijač rastura središte neke močvare. Ne mogu a da ne pomislim kako sve to liči na krater od eksplodirane bombe. Da li Du ikada pomišlja na te stvari? Ne znam o čemu on razmišlja. U školi ga zovu Jogi, uglavnom zbog toga što njegovo ime na engleskom

zvuči kao 'Ju'. Ali on je pravi jogi, uvek suzdržan. Ispričala sam mu moje priče o Indiji, o godinama između Indije i Ajove, nadajući se da će i on nešto podeliti sa mnom. Kada za-
vršim on obično kaže: „To je horor. Jel' mogu sad da idem?“

„Sveti Toledo!“, Majka se uključila.

„Mama, u redu je, zar ne, da Skot ostane na večeri?“

„Ako se sa tim slažu njegovi roditelji.“

Skot mi se nasmejao i sevnuli su njegovi savršeni zubi. Zavidim mu na zubima. Nismo imali zubara u Hasnapuru. Dugo vremena nismo imali ni doktora, sem sahiba za vakcine, koji je dolazio i odlazio iz sela u džipu humanitaraca. Moji zubi izgledaju kao da su izrešeta-
ni. Du ima sedamnaest godina i nosi protezu. Proteza je bila poklon za Božić koji je tražio.

„I ako vas dvojica operete pasulj“, dodajem.

„Ne kuvate ono žuto, gđo R?“ Primećujem razočarenje.

„Skuvaću ako kažeš kako se to zove.“

Vidim da se došaptava sa Duom, i Du sleže svojim mršavim ramenima. „Globi?“, kaže on.

Dovoljno blizu. Odnela sam gobi alu na radionicu Luteranskog humanitarnog fonda prošle nedelje. Polako menjam čula ukusa stanovnika okruga Elsa. Stavila sam ostatke sinočnjeg matar panira u mikrotalasnu. Dobro ide sa svinjetinom, verujte mi.

Bad se dogurao u kolicima iz svoje radne sobe. „Ne mogu da dozvolim da mali to uradi!“ Mali je Darel, čije je finansijske proračune analizirao. „To je čista glupost. Džin mi to nikad ne bi oprostio.“

Naručila sam najnoviji model invalidskih kolica, automatizovana i vrlo lako pokretljiva. Doktor je rekao: „Imao sam pacijenta koji je izbušio svoje metke i okačio ih na lanac oko vrata.“ Bad mu je rekao da ih baci. Nije želeo da vidi kako su se spljoštili odbijajući se od njegove kosti. Doktor je iz Montane. Ja nisam bila zapadnije od Linkolna u Nebraski. Sva-
ke noći granica se sve više bliži.

Razmišljam o bankarstvu kao o svom poslu, želim da kažem Badu. Ne donosi moralne odluke umesto Darela. Sada je to njegova farma. Prodajom može da zaradi pola miliona, kupi svoju franšizu i kuću, a ja mogu da gledam na terene za golf, što me neće ubiti. Bad se suviše upliće. To ga je skoro ubilo pre dve godine.

„Gledaj ga, tata!“, Du je uzviknuo. „Gledaj kako poleće!“

Bad spušta finansijske izveštaje i planove iz kojih je nešto zapisivao. Jurnuo je kolicima bliže Duu da vidi Pitona.

„Jeste li već naučili da ih dignete na zadnje točkove, gospodine R?“, pita Skot u šali.

„Ohoho!“ Nasmejao se. „To čudo daje tom tipu krila!“

Piton je sebi napravio specijalne podesive amortizere. Otac i sin gledaju kako čovek-zmi-
ja pobeđuje ostale.

Na ekranu neka vozila, tanana kao bubice, preleću preko ustalasanog blata. Ljudi sa kacigama mi pokazuju znak pobeđe. Svi su rešili večeras da pobeđe. Nitro ekspres, Cura za tuču, Ludačka očekivanja. Pomerite se, šapućem.

Preko izbeljenog tla Badena u Ajovi, skupljaju se slobodni i grudvičasti kišni oblaci. Dobra vremena, najbolja vremena dolaze. Pomerite se.

Majka nervozno korača između dva prozora. „Jadni Vern.“ Njene ruke kupe čestice prašine koje ne mogu da vidim. „Toliko snažno duva da nikad neće naći put od štale do kuće. Čovek može da nastrada po ovakvoj oluji.“

Bad me gleda uplašeno. Njegov otac je bio Vern. Smirujem ga dodirom. On spušta svoju glavu na moj kuk. „Hoćeš li poljubiti ovu staru ludu?“ Smeši se. Saginjem se nad njegovo široko lice. Ljubi moju bradu, obraze, kapke i slepoočnice. Njegove usne prelaze preko mog čela; greju hladnu bledu zvezdu mog ožiljka na čelu. Moje treće oko sija, svetla tačka usmerena na živote koji će doći. To nije vizija koju treba podeliti s Badom. On je srećan. I ja sam dovoljno srećna.

Limun žuto popodne uleće unutra kroz pokidane komarnike. Prvi letnji svici svetlucaju. Osećam kako me vuku suprotstavljene sile. Nada i bol. Bol i nada.

Majka se muva po sobi paleći lampe. „Jesi li videla pokrivač?“, pita. „Šta misliš koliko se može dobiti? Trideset pet? Četrdeset?“

Na beloj svetlosti lampi duhovi lete prema meni. Džejn, Džasmin, Džoti.

„To će zavistiti od savesti stranaca na Božić“, Bad se šali. „Možda dobijete i više od trideset i pet.“

„Pomisli koliko ljudi tamo može da se prehrani sa trideset i pet dolara.“

Tamo. Nisam sigurna šta Majka zamišlja. Na ivici sveta, u paklenim pustinjama, zarslim džunglama, ljigavim močvarama, misionari spasavaju ugrožene. Tamo, mrak. Ali za mene, za Dua, Ovde, sigurnost. Bar za sada.

O, čudo! čudo!

*(S engleskog prevela **Diana Prodanović Stankić**)*